

PRIJATÉ TEXTY

P8_TA(2017)0126

Bielorusko

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 6. apríla 2017 o situácii v Bielorusku (2017/2647(RSP))

Európsky parlament,

- so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia a odporúčania o Bielorusku, ako aj o európskej susedskej politike,
- so zreteľom na vyhlásenie predsedu Delegácie pre vzťahy s Bieloruskom z 27. marca 2017, hovorca Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) zo 17. marca 2017, osobitného spravodajcu OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v Bielorusku zo 14. a 28. marca 2017, Parlamentného zhromaždenia OBSE z 24. marca 2017, riaditeľa OBSE/ODIHR zo 17. a 26. marca 2017, Parlamentného zhromaždenia OBSE pre ľudské práva z 27. marca 2017 a Monitorovacieho strediska pre ochranu obhajcov ľudských práv (FIDH-OMCT) z 29. marca 2017 o nedávnom zatýkaní pokojných demonštrantov a nezákonnom zadržiavaní v Bielorusku,
- so zreteľom na závery Rady o Bielorusku, najmä závery z 15. februára 2016, ktorými sa rušia reštriktívne opatrenia voči 170 jednotlivcom a trom bieloruským spoločnostiam,
- so zreteľom na rozhodnutie Rady (SZBP) 2017/350 z 27. februára 2017¹, ktorým sa predlžujú reštriktívne opatrenia voči Bielorusku do 28. februára 2018 a zahŕňajú zbrojné embargo a zmrazenie aktív a zákaz cestovania voči štyrom osobám uvedeným na zozname v súvislosti s nevyriešenými zmiznutiami dvoch opozičných politikov, jedného podnikateľa a jedného novinára v rokoch 1999 a 2000,
- so zreteľom na parlamentné voľby, ktoré sa konali 11. septembra 2016, a prezidentské voľby, ktoré sa konali 11. októbra 2015, so zreteľom na početné vyhlásenia bieloruských orgánov, podľa ktorých niektoré odporúčania OBSE/ODIHR po prezidentských voľbách z roku 2015 mali byť implementované pred parlamentnými voľbami v roku 2016, a so zreteľom na záverečnú správu OBSE/ODIHR z 28. januára 2016 o prezidentských voľbách v Bielorusku konaných 11. októbra 2015,
- so zreteľom na správu Medzinárodnej federácie pre ľudské práva a Centra pre ľudské práva Viasna o nútenej práci a všadeprítomnom porušovaní práv pracovníkov v

¹ Ú. v. EÚ L 50, 28.2.2017, s. 81.

Bielorusku,

- so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv a Deklaráciu OSN o obhajcoch ľudských práv, Medzinárodný pakt OSN o občianskych a politických právach, Európsky dohovor o ľudských právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach,
 - so zreteľom na článok 135 ods. 5 a článok 123 ods. 4 rokovacieho poriadku,
- A. keďže bieloruská vláda zaviedla prezidentský dekrét č. 3 o predchádzaní sociálnej závislosti, tzv. „dani sociálneho parazitovania“, ktorý podpísal prezident Alexander Lukašenko v roku 2015 a ktorý sa začal uplatňovať od februára 2017 – tento dekrét sankcionuje nezamestnanosť tým, že ukladá osobitnú daň, ktorou sa financujú výdavky verejnej správy, a to od poplatku vo výške približne 240 EUR, čo zodpovedá približne dvom tretinám priemernej mesačnej mzdy v Bielorusku, až po nútenú prácu občanov, ktorí pracovali menej ako 183 dní v roku; keďže dekrét bol podrobený širokej kritike zo strany občanov, aktivistov a novinárov;
- B. keďže od 17. februára a v priebehu marca 2017 sa v mnohých mestách Bieloruska uskutočňovali pokojné protesty tisícov občanov, a to napriek tlaku štátnych médií a bezpečnostných síl vrátane ozbrojených policajtov nasadených na rozohnanie demonštrácií, ako reakcia proti prijatiu prezidentského dekrétu č. 3 a proti výstavbe obchodného centra v blízkosti lokality Kurapaty, pamätníka obetiam stalinizmu;
- C. keďže orgány zareagovali na tieto demonštrácie silou, najmä 25. a 26. marca 2017; keďže pokojní demonštranti sa pokúsili o pochod hlavnou minskou triedou v Deň slobody, 25. marca, ale zablokoval ich kordón policajných poriadkových síl; keďže bezpečnostné sily zaútočili na demonštrantov a bili ženy, deti a starých ľudí; keďže boli zatknuté stovky demonštrantov vrátane domácich a zahraničných novinárov informujúcich o udalostiach; keďže v Minsku bolo zadržaných najmenej 700 ľudí vrátane niekoľkých náhodných divákov;
- D. keďže bola zadržaná veľká skupina obhajcov ľudských práv, ktorí pokojné demonštrácie pozorovali; keďže podľa Centra pre ľudské práva Viasna dostalo 27. marca 2017 večer 177 ľudí súdne rozhodnutia o správnych trestoch za účasť na protestoch uskutočnených 25. marca a z nich 74 vyústilo v administratívne zadržiavanie a 93 v udelenie pokút; keďže ako preventívne opatrenie pred protestmi bolo zatknutých viac než 100 členov opozície;
- E. keďže 27 ľudí vrátane Zmicera Daškeviča, bývalého politického väzňa a vodcu hnutia Mladý front, bolo zatknutých na základe obvinenia zo zosnovania vzbury skupinami vycvičenými na Ukrajine, v Poľsku a Litve; keďže sú obvinení z trestného činu, ktorý sa trestá odňatím slobody až na tri roky; keďže Výbor štátnej bezpečnosti (KGB) odmieta zverejniť počet ľudí, ktorí boli zatknutí v súvislosti s tzv. „masovými nepokojmi“;
- F. keďže Mikalaj Statkevič, popredný predstaviteľ opozície a bývalý prezidentský kandidát, ktorý mal viesť demonštráciu v Minsku, bol zatknutý a tri dni zadržiavaný v záchytnom stredisku KGB bez akýchkoľvek informácií o jeho mieste pobytu; keďže bol zatknutý aj Sergej Kulinič a Sergej Kunccevič; keďže pred demonštráciou 25. marca 2017 bol protiprávne zadržaný Uladzimir Ňakliajev, známy bieloruský básnik a

prezidentský kandidát, a v dôsledku toho musel byť hospitalizovaný na následky oslabenia organizmu; keďže Pavel Seviarynec, Vitalij Rymaševskij, Anatol Liabedzka a Jurij Hubarevič spolu s niekoľkými občianskymi aktivistami boli zatknutí v priebehu marca 2017; keďže 23. marca bol zatknutý v Minsku Ales Lahvinec, podpredseda Hnutia za slobodu; keďže bolo preventívne zadržaných približne 60 pozorovateľov dodržiavania ľudských práv;

- G. keďže 25. marca 2017 uskutočnila polícia raziu v kancelárii Centra pre ľudské práva Viasna v bieloruskom hlavnom meste a preventívne zatkla najmenej 57 osôb zapojených do monitorovania prebiehajúcich pokojných protestov; keďže predtým boli zadržaní a odsúdení na krátky trest odňatia slobody ďalší obhajcovia ľudských práv, napríklad Oleg Volček, riaditeľ Centra pre ľudské práva Právna pomoc obyvateľstvu, a Anatolij Poplavnij, člen pobočky Centra pre ľudské práva Viasna v Homeli; keďže Leonid Sudalenka, člen centra Viasna, bol zadržaný a odsúdený za to, že predložil viac ako 200 sťažností občanov proti ustanoveniam uvedeného prezidentského dekrétu č. 3;
- H. keďže podľa Bieloruského združenia novinárov (BAJ) bolo zaregistrovaných 120 prípadov porušenia práv novinárov; keďže v celej krajine bol odstavený internet a novinári boli potrestaní za spravodajstvo z udalostí alebo odsúdení na trest odňatia slobody na základe obvinenia z výtržníctva alebo neuposlušnosti príkazov polície; keďže niektorých z nich ešte čaká súdny proces; keďže od 12. marca 2017 bolo zaznamenaných viac ako 20 prípadov šikanovania reportérov TV Belsat a keďže 31. marca 2017 polícia uskutočnila raziu v priestoroch TV Belsat a prehľadala ich a zhabala a odviezla časť vybavenia;
- I. keďže tieto udalosti sú najzávažnejšími, ku ktorým došlo od tvrdého zásahu proti demonštráciám v roku 2010, a možno ich považovať za poľutovaniahodný krok späť; keďže k tejto novej vlne represíí dochádza presne rok od rozhodnutia EÚ začať politiku tzv. postupného obnovenia vzťahov s Bieloruskom;
- J. keďže Bielorusko je zúčastneným štátom OBSE a potvrdilo záväzok rešpektovať práva na pokojné zhromažďovanie a združovanie; keďže toto masové zatýkanie, nadmerné používanie sily voči protestujúcim a signalizované razie v organizáciách občianskej spoločnosti sú jasným porušením týchto záväzkov;
- K. keďže Bielorusko je jedinou krajinou v Európe, ktorá stále vykonáva trest smrti; keďže prvý rozsudok trestu smrti v roku 2017 bolo vynesený 17. marca 2017;
- L. keďže EÚ zrušila vo februári 2016 väčšinu svojich reštriktívnych opatrení voči bieloruským predstaviteľom a právnickým osobám ako gesto dobrej vôle s cieľom podnietiť Bielorusko, aby zlepšilo situáciu v oblasti ľudských práv, demokracie a právneho štátu; keďže Rada vo svojich záveroch z 15. februára 2016 týkajúcich sa Bieloruska zdôraznila potrebu posilniť spoluprácu medzi EÚ a Bieloruskom v mnohých oblastiach hospodárstva, obchodu a pomoci, čo poskytlo Bielorusku možnosť požiadať o financovanie z EIB a EBOR;
- M. keďže ťažká hospodárska situácia v Bielorusku čelí ďalším vyhliadkam na zhoršenie, pričom hlavné odvetvia zostávajú vo vlastníctve štátu a v rámci systému administratívneho velenia a kontroly; keďže závislosť Bieloruska od ruskej hospodárskej pomoci sa neustále zvyšuje;

- N. keďže jedným z cieľov účasti Bieloruska na Východnom partnerstve a v jeho parlamentnom orgáne Euronest je zintenzívnenie spolupráce medzi touto krajinou a EÚ; keďže bieloruský parlament nemá v Parlamentnom zhromaždení Euronest žiadny oficiálny status;
- O. keďže Bielorusko je súčasťou Organizácie Dohody o kolektívnej bezpečnosti (CSTO) a zúčastňuje sa na spoločných vojenských manévroch „Západ 2017“ s Ruskom, ktoré pokrývajú scenáre zahrňujúce útoky na jeho západných susedov vrátane simulácie použitia jadrových zbraní a ktoré by mohli mať negatívny vplyv na bezpečnosť a národnú zvrchovanosť Bieloruskej republiky a celého regiónu;
- P. keďže EÚ sa zasadzuje za stabilnú, demokratickú a prosperujúcu budúcnosť pre Bielorusko v prospech jeho obyvateľov; keďže predpokladom zlepšenia vzťahov medzi EÚ a Bieloruskom je výrazné zlepšenie v oblasti slobody prejavu a slobody médií, dodržiavania politických práv bežných občanov, ako aj opozičných aktivistov a dodržiavania zásad právneho štátu a základných práv;
1. odsudzuje tvrdý zákrok proti pokojným demonštrantom a represie pred demonštráciami a počas demonštrácií z 25. marca 2017; zdôrazňuje, že napriek výzvam medzinárodného spoločenstva na zdržanlivosť bola reakcia bezpečnostných služieb bezohľadná a neprimeraná; vyjadruje znepokojenie nad najnovším vývojom v Bielorusku a poukazuje na jasnú potrebu širšieho procesu demokratizácie v krajine;
 2. odsudzuje neprimerané obmedzenia práva na pokojné zhromažďovanie, slobody prejavu a slobody združovania, ako aj vyjadrovania názorov na sociálne a iné verejné otázky, a osobitne zastrašovanie a zadržiavanie nezávislých novinárov, členov opozície, bojovníkov za ľudské práva a ostatných protestujúcich;
 3. vyzýva bieloruské orgány, aby okamžite a bezpodmienečne stiahli a zrušili všetky súdne obvinenia proti všetkým pokojným demonštrantom, novinárom, ochrancom ľudských práv, aktivistom občianskej spoločnosti a členom opozície, ktorí boli zadržaní v súvislosti so súčasnou vlnou demonštrácií; domnieva sa, že prax preventívneho zatýkania je absolútne neprijateľná; naliehavo vyzýva orgány, aby okamžite poskytli informácie o všetkých, ktorí sú zatknutí, ich rodinám a širšej verejnosti;
 4. pripomína, že použitie sily proti každému, kto uplatňuje svoje právo na pokojný protest, nemožno ospravedlniť za žiadnych okolností a že represívne opatrenia, ktoré porušujú právo na slobodu prejavu a slobodu zhromažďovania, sú v rozpore s medzinárodnými záväzkami Bieloruska a ústavou Bieloruskej republiky; Naliehavo vyzýva vládu Bieloruska, aby sa zapojila do otvoreného dialógu s občanmi, nezávislými organizáciami občianskej spoločnosti a nezávislými médiami;
 5. naliehavo vyzýva bieloruské orgány, aby bezodkladne vykonali dôkladné a nestranné vyšetrovanie všetkých prípadov údajného svojvoľného zadržiavania a iného porušovania práv demonštrantov v súvislosti s nedávnymi demonštráciami; upozorňuje, že v prípade zlyhania vykonania takéhoto vyšetrovania môže EÚ zaviesť nové reštriktívne opatrenia voči tým najvyšším bieloruským predstaviteľom, ktorí sú zodpovední za nedávne tvrdé zákroky;
 6. naliehavo vyzýva bieloruské orgány, aby prestali zastrašovať nezávislé médiá z politických dôvodov a aby zastavili administratívne prenasledovanie a svojvoľné

uplatňovanie článku 22.9 ods. 2 správneho kódexu voči novinárom na voľnej nohe, ktorí spolupracujú so zahraničnými médiami bez akreditácie, čím sa obmedzuje právo na slobodu prejavu a šírenie informácií;

7. naliehavo vyzýva bieloruské orgány, aby prestali zastrašovať občiansku spoločnosť, aby umožnili úplné a bezplatné právne fungovanie verejných organizácií, bezodkladne zrušili článok 193/1 trestného zákona, ktorý negatívne ovplyvňuje organizáciu a účasť na činnosti neregistrovaných verejných združení a organizácií, a umožnili plné, slobodné a nekomplikované právne fungovanie verejných združení a organizácií, a to aj pokiaľ ide o národnostné menšiny a ich nezávislé organizácie;
8. naliehavo vyzýva PZ OBSE, ktoré plánuje usporiadať svoju 26. výročnú schôdzu v Minsku v júli 2017, aby zohľadnilo nedávne udalosti v Bielorusku a minimálne zabezpečilo zapojenie politických demokratických opozičných strán, nezávislých médií a organizácií občianskej spoločnosti;
9. vyzýva bieloruskú vládu, aby sa zapojila do konštruktívneho dialógu s opozíciou a s organizáciami občianskej spoločnosti, a takisto aby plne spolupracovala s osobitným spravodajcom OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v Bielorusku a pristúpila k dlho odkladaným reformám na ochranu ľudských práv a posilnenie demokracie; vyzýva ESVČ a Komisiu, aby naďalej vykonávali a rozšírili svoju podporu organizácií občianskej spoločnosti pôsobiacich v Bielorusku i v zahraničí; v tejto súvislosti zdôrazňuje potrebu podporovať všetky nezávislé zdroje informácií pre bieloruskú spoločnosť vrátane mediálneho vysielania v bieloruštine a zo zahraničia; okrem toho vyzýva osobitného zástupcu EÚ pre ľudské práva, aby preskúmal spôsoby a prostriedky na podporu úplnej a účinnej ochrany ľudských práv v Bielorusku;
10. odporúča zrušenie prezidentského dekrétu č. 3 ako svojvoľného, tvrdého a morálne pochybného opatrenia porušujúceho medzinárodné ľudské práva, ktorý podľa odhadov ovplyvnil viac ako 470 000 Bielorusov;
11. požaduje obnovenie mandátu osobitného spravodajcu OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v Bielorusku; vyzýva bieloruskú vládu, aby uznala mandát a aby plne spolupracovala s osobitným spravodajcom; vyzýva ESVČ, aby lepšie koordinovala politiku EÚ voči Bielorusku s osobitným spravodajcom OSN; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby presadzovali a podporovali rozšírenie mandátu osobitného spravodajcu OSN s cieľom naďalej monitorovať situáciu v tejto krajine;
12. vyzýva bieloruské orgány, aby bezodkladne obnovili prácu na komplexnej volebnej reforme ako súčasť širšieho procesu demokratizácie, a to v spolupráci s medzinárodnými partnermi; zdôrazňuje, že je potrebné zaviesť príslušné odporúčania OBSE/ODIHR v dostatočnom predstihu pred konaním miestnych volieb, ktoré sa majú uskutočniť v marci 2018;
13. naliehavo vyzýva vládu, aby sa zapojila do globálneho moratória na vykonávanie trestu smrti, ktoré je prvým krokom k jeho trvalému zrušeniu;
14. vyzýva Komisiu, aby naďalej podporovala vzdelávacie programy, ktoré umožňujú mladým Bielorusom študovať v EÚ, urýchlením procesu žiadosti o víza a štipendia;
15. víta rozhodnutie Rady z 27. februára 2017 predĺžiť reštriktívne opatrenia týkajúce sa

štyroch osôb a zbrojného embarga voči Bielorusku do 28. februára 2018; vyzýva ESVČ, aby naďalej pozorne sledovala a monitorovala situáciu v krajine s cieľom posúdiť účinnosť politiky EÚ v oblasti opätovného konštruktívneho zapojenia; domnieva sa, že EÚ by mala stanoviť jasné referenčné hodnoty, v rámci ktorých by sa mali uplatňovať konzistentné podmienky na dodržiavanie ľudských práv v záujme zabezpečenia reforiem, ktoré budú chrániť základné slobody a ľudské práva;

16. vyzýva Komisiu, aby posúdila, či sú zaručené najvyššie štandardy jadrovej bezpečnosti Ostroveckej jadrovej elektrárne, ktorá sa v súčasnosti buduje, a či by sa záruka EÚ voči EIB prípadne nemohla použiť na financovanie tejto jadrovej lokality v Bielorusku, a aby posúdila, či takáto záruka je v súlade so sankciami EÚ voči Ruskej federácii;
17. opakuje svoj záväzok pracovať v prospech bieloruského ľudu, podporovať jeho demokratické ambície a iniciatívy a prispievať k stabilnej, demokratickej a úspešnej budúcnosti Bieloruska; pripomína, že dodržiavanie základných občianskych slobôd, zásady právneho štátu a ľudských práv bude zohrávať kľúčovú úlohu pri formovaní ďalších vzťahov medzi EÚ a Bieloruskom;
18. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedníčke Komisie/vysokej predstaviteľke Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (PK/VP), Európskej službe pre vonkajšiu činnosť, členským štátom, OSCE ODIHR, Rade Európy, bieloruským orgánom a Parlamentnému zhromaždeniu OBSE.